

หนังสือพุทธศาสนาที่เขียนเป็นภาษาไทย
ซึ่งพิมพ์ระหว่าง พ.ศ. 2520-2527

นางสาว ปรีชา ธาตุเกษ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคำหลักสูตรปริญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2530

ISBN 974-568-380-9

ลิขสิทธิ์ของ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

019414 I 15567503

BUDDHIST BOOKS IN THAI
PUBLISHED BETWEEN B.E. 2520-2527

Miss Preeya Thadadate

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts

Department of Library Science

Graduate School

Chulalongkorn University

1987

ISBN 974-568-380-9

หัวข้อวิทยานิพนธ์

หนังสือพุทธศาสนาที่เขียนเป็นภาษาไทย
ซึ่งพิมพ์ระหว่าง พ.ศ. 2520-2527

โดย

นางสาว ปรีชา ธาภาเกษ

ภาควิชา

บรรณารักษศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ อัมพร ทิษระ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาความหลักสูตรปริญญาโท

[Signature]
.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร. ดาวร วัชรากิจ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

[Signature]
.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นางฉันทน์ ไม่น่าขิกิจ)

[Signature]
.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ อัมพร ทิษระ)

[Signature]
.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ สุทธิ นิ่งสูง)

[Signature]
.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาวีศรี แห่งสภา)

ลิขสิทธิ์ของ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปริยา ตาตาเคช : หนังสือพุทธศาสนาที่เขียนเป็นภาษาไทยซึ่งพิมพ์ระหว่าง พ.ศ.
2520-2527 (BUDDHIST BOOKS IN THAI PUBLISHED BETWEEN B.E.
2520-2527) อ. ที่ปรึกษา : รศ. อัมพร ทิขะระ, 424 หน้า.

การวิจัย เรื่องนี้มุ่งที่จะศึกษาวัตถุประสงค์ กลุ่มผู้อ่าน เป้าหมาย และนโยบายของ
แหล่งผลิตหนังสือพุทธศาสนา 11 แห่ง และศึกษาจำนวนหนังสือที่พิมพ์ ประเภท และเนื้อหาของ
หนังสือพุทธศาสนาภาษาไทยซึ่งพิมพ์โดยแหล่งผลิตหนังสือเหล่านั้น ระหว่าง พ.ศ. 2520-2527

ผลการวิจัยพบว่าวัตถุประสงค์ในการผลิตหนังสือพุทธศาสนาภาษาไทยมี 3 ประการ
คือ (1) เพื่อเผยแพร่ธรรมแก่บุคคลทั่วไป (2) เพื่อเพิ่มทุนตำราในการศึกษาพระปริยัติธรรม
ของพระภิกษุสามเณร (3) เพื่ออนุรักษ์ ปรึกรรต แปล และเผยแพร่คัมภีร์พุทธศาสนาสมัยโบราณ
ด้านกลุ่มผู้อ่าน เป้าหมาย นโยบายในการผลิตหนังสือพุทธศาสนาภาษาไทย ประเภท และเนื้อหา
ของหนังสือ นั้น พบว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของแหล่งผลิตหนังสือแต่ละแห่ง ปัญหาสำคัญในการ
ผลิตหนังสือพุทธศาสนาภาษาไทยคือขาดเงินทุน

จำนวนหนังสือซึ่งพิมพ์ระหว่าง พ.ศ. 2520-2527 มี 880 เล่ม (682 ชื่อเรื่อง)
และส่วนใหญ่จัดพิมพ์โดยมหาวิทยาลัย ประเภทของหนังสือที่จัดพิมพ์มีหนังสือพุทธศาสนา-
ทั่วไป ตำราเรียนพระปริยัติธรรม หนังสืออ้างอิง คัมภีร์พุทธศาสนา และพระไตรปิฎก
เนื้อหาของหนังสือซึ่งนิยมแพร่หลาย เป็น เรื่องเกี่ยวกับธรรมะและชีวิต กับการปฏิบัติธรรม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา ..... บรรณารักษศาสตร์
สาขาวิชา ..... บรรณารักษศาสตร์
ปีการศึกษา 2530 .....

ลายมือชื่อนิสิต ๑/๒๓ ๕๓๓๓
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ๑/๒๓ ๕๓๓๓

PREEYA THADADATE : BUDDHIST BOOKS IN THAI PUBLISHED
BETWEEN B.E. 2520-2527. THESIS ADVISOR : ASSO. PROF.
AMPORN TIKHARA, 424 pp.

The purposes of this research were to study the objectives, target reader groups and policies of 11 Buddhist book publishers, and to study the number, types and contents of books published by them between B.E. 2520-2527.

It was found that there were 3 purposes of the production of Buddhist books in Thai : - (1) to propagate Dhamma for laymen (2) to increase textbooks in Pariyattidhamma study of monks and novices (3) to preserve, transliterate, translate and propagate the ancient Buddhist scriptures. The target reader groups, policies of Buddhist books production in Thai, types and contents of books were varied according to the objectives of each publisher. An important problem of the book production was inadequacy of funds.

The total of books' volumes published between B.E. 2520-2527 was 880 (682 titles), and most of them were published by Mahamakut Rajavidyalaya. Types of publication were general Buddhist books, textbooks in Pariyattidhamma study, reference books, Buddhist scriptures and the Tripitaka. The most popular contents were about Dhamma and life, Dhamma practice.

ภาควิชา ..... Library Science
สาขาวิชา ..... Library Science
ปีการศึกษา 1987

ลายมือชื่อนิติต ..... *ปรีญา ทัดาดเต*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ..... *อัมพร ทิกขาร*

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ พระคุณเจ้า บุคคลต่างๆ เจ้าหน้าที่ จากหน่วยงาน-
ราชการ สถาบันการศึกษาของสงฆ์ สถานศึกษาพระอภิธรรม สมาคม องค์กร ตลอดจน
มูลนิธิต่างๆ ทุกๆท่าน ที่กรุณาให้ข้อมูลทั้งที่เป็นเอกสาร หนังสือ และให้สัมภาษณ์ในเรื่อง
ที่เกี่ยวข้อง อันเป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง

และผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ที่ปรึกษา คณาจารย์กรรมการสอบ
วิทยานิพนธ์ทุกท่านเป็นอย่างสูง ที่เมตตาให้คำแนะนำ และเสียสละเวลาตรวจแก้ไข
วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ ด้วยความเอาใจใส่เสมอมา

นางสาว ปรีชา ชาคาเคช

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	๖
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๙
กิตติกรรมประกาศ.....	๑๑
สารบัญตาราง.....	๑๓

บทที่

1	บทนำ.....	1
	ความเป็นมาของปัญหา.....	1
	การสำรวจและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	21
	แนวเหตุผล.....	22
	ขอบเขตของการวิจัย.....	22
	วิธีดำเนินการค้นคว้าวิจัย.....	23
	ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย.....	23
	คำอธิบายศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	24
2	ทศมาการของการผลิตหนังสือพุทธศาสนาภาษาไทย (สมัยเริ่มการพิมพ์ - พ.ศ. 2527).....	26
3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	101
4	การวิเคราะห์ข้อมูล และผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	108
5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	207
	บรรณานุกรม.....	261

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ภาคผนวก ก	หัวข้อต่างๆในการสัมภาษณ์ และการค้นคว้าเกี่ยวกับ ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปในการดำเนินงาน และการผลิต หนังสือพุทธศาสนา ของหน่วยงานทางราชการ สถาบันการศึกษาของสงฆ์ สถานศึกษาพระอภิธรรม สมาคม องค์กร และมูลนิธิทางพุทธศาสนา ซึ่งเป็น แหล่งผลิตหนังสือพุทธศาสนา รวม 11 แห่ง.....	278
ภาคผนวก ข	แผนการจัดหมู่หนังสือระบบทศนิยมทวิอ์โคซอ หมวดพุทธศาสนา แกะไขเพิ่มเติมสำหรับใช้ใน หอสมุดแห่งชาติ.....	281
ภาคผนวก ค	บรรณานุกรมหนังสือพุทธศาสนาภาษาไทย ซึ่งจัดพิมพ์ระหว่าง พ.ศ. 2520-2527 โดยแหล่งผลิตหนังสือพุทธศาสนา ทั้ง 11 แห่ง จำแนกตามเลขหมู่ และหัวเรื่อง.....	288
ประวัติผู้เขียน	.....	424

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่

หน้า

1	สรุปวิธีการการส่งเสริมการผลิตหนังสือพุทธศาสนาภาษาไทย เผยแพร่ ในสมัยต่างๆ (สมัยเริ่มการพิมพ์ - พ.ศ. 2527).....	97
2	สถานะของหน่วยงาน กับวัตถุประสงค์ และแหล่งเงินทุน ในการผลิตหนังสือพุทธศาสนาภาษาไทย ของแหล่งผลิตหนังสือ พุทธศาสนา 11 แห่ง.....	109
3	วัตถุประสงค์ กลุ่มผู้อ่านเป้าหมาย กับประเภทของหนังสือ พุทธศาสนาภาษาไทย และสิ่งพิมพ์ของแหล่งผลิตหนังสือพุทธศาสนา 11 แห่ง.....	112
4	คำตอบแทนในการเขียน รวบรวม เรียบเรียง หรือแปล หนังสือพุทธศาสนาภาษาไทย กับสถานะของหน่วยงาน และ แหล่งเงินทุนของแหล่งผลิตหนังสือพุทธศาสนา 11 แห่ง.....	116
5	โครงการจัดพิมพ์หนังสือพุทธศาสนาภาษาไทย โรงพิมพ์ และ การเก็บสถิติการพิมพ์หนังสือพุทธศาสนาภาษาไทยของ แหล่งผลิตหนังสือพุทธศาสนา 11 แห่ง.....	118
6	รูปเล่มของหนังสือพุทธศาสนาภาษาไทย ซึ่งจัดพิมพ์ระหว่าง พ.ศ. 2520-2527 ของแหล่งผลิตหนังสือพุทธศาสนา 11 แห่ง.....	124
7	การเผยแพร่หนังสือพุทธศาสนาภาษาไทย ของแหล่งผลิตหนังสือพุทธศาสนา 11 แห่ง.....	127
8	การจำหน่ายหนังสือพุทธศาสนาภาษาไทย ของแหล่งผลิตหนังสือพุทธศาสนา 11 แห่ง.....	130

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
9	ลิขสิทธิ์หนังสือพุทธศาสนาภาษาไทยซึ่งจัดพิมพ์โดย แหล่งผลิตหนังสือพุทธศาสนา 11 แห่ง.....132
10	ปัญหาต่างๆ ของแหล่งผลิตหนังสือพุทธศาสนา 11 แห่ง.....134
11	ปริมาณและร้อยละของหนังสือพุทธศาสนาภาษาไทย ซึ่งจัดพิมพ์ระหว่าง พ.ศ. 2520-2527 จำแนกตาม แหล่งผลิตหนังสือพุทธศาสนาทั้ง 11 แห่ง เปรียบเทียบกับ สถานะของหน่วยงาน ปีที่เริ่มก่อตั้ง และปีที่เริ่มผลิตหนังสือ พุทธศาสนาภาษาไทย.....139
12	ปริมาณและร้อยละของหนังสือพุทธศาสนาภาษาไทย ซึ่งจัดพิมพ์โดยแหล่งผลิตหนังสือพุทธศาสนาทั้ง 11 แห่ง จำแนกตามปีที่พิมพ์ ระหว่าง พ.ศ. 2520-2527 (ถ้าพิมพ์ หลายครั้ง นับปีที่พิมพ์ครั้งสุดท้าย).....144
13	ประเภทและเนื้อหาของหนังสือพุทธศาสนาภาษาไทย ซึ่งจัดพิมพ์โดยแหล่งผลิตหนังสือพุทธศาสนาทั้ง 11 แห่ง จำแนกตามเลขหมู่ หัวเรื่อง และ ปีที่พิมพ์ (ระหว่าง พ.ศ. 2520-2527).....146
14	ประเภทและเนื้อหาของหนังสือพุทธศาสนาภาษาไทย ซึ่งจัดพิมพ์โดย ฝ่ายปริยัติปกรณ์ กองศาสนศึกษา กรมการศาสนา จำแนกตามเลขหมู่ หัวเรื่อง และ ปีที่พิมพ์ (ระหว่าง พ.ศ. 2520-2527).....154

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
15	ประเภทและเนื้อหาของหนังสือพุทธศาสนาภาษาไทย ซึ่งจัดพิมพ์โดย สภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย จำแนกตามเลขหมู่ หัวเรื่อง และ ปีที่พิมพ์ (ระหว่าง พ.ศ. 2520-2527).....158
16	ประเภทและเนื้อหาของหนังสือพุทธศาสนาภาษาไทย ซึ่งจัดพิมพ์โดย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จำแนกตาม เลขหมู่ หัวเรื่อง และ ปีที่พิมพ์ (ระหว่าง พ.ศ. 2520- 2527).....161
17	ประเภทและเนื้อหาของหนังสือพุทธศาสนาภาษาไทย ซึ่งจัดพิมพ์โดย อภิธรรมโชติกะวิทยาลัย จำแนกตามเลขหมู่ หัวเรื่อง และ ปีที่พิมพ์ (ระหว่าง พ.ศ. 2520-2527).....163
18	ประเภทและเนื้อหาของหนังสือพุทธศาสนาภาษาไทย ซึ่งจัดพิมพ์โดย พุทธสมาคมแห่งประเทศไทย จำแนกตาม เลขหมู่ หัวเรื่อง และ ปีที่พิมพ์ (ระหว่าง พ.ศ. 2520- 2527).....165
19	ประเภทและเนื้อหาของหนังสือพุทธศาสนาภาษาไทย ซึ่งจัดพิมพ์โดย องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก จำแนกตามเลขหมู่ หัวเรื่อง และ ปีที่พิมพ์ (ระหว่าง พ.ศ. 2520-2527).....167
20	ประเภทและเนื้อหาของหนังสือพุทธศาสนาภาษาไทย ซึ่งจัดพิมพ์โดย มหามกุฏราชวิทยาลัย จำแนกตามเลขหมู่ หัวเรื่อง และ ปีที่พิมพ์ (ระหว่าง พ.ศ. 2520-2527).....169

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
21	ประเภทและเนื้อหาของหนังสือพุทธศาสนาภาษาไทย ซึ่งจัดพิมพ์โดย สวนอุสมมูลนิธิ จำแนกตามเลขหมู่ หัวเรื่อง และ ปีที่พิมพ์ (ระหว่าง พ.ศ. 2520-2527).....173
22	ประเภทและเนื้อหาของหนังสือพุทธศาสนาภาษาไทย ซึ่งจัดพิมพ์โดย มูลนิธิภูมิพลโลกิขุเพื่อการค้นคว้าทาง- พระพุทธศาสนา จำแนกตามเลขหมู่ หัวเรื่อง และ ปีที่พิมพ์ (ระหว่าง พ.ศ. 2520-2527).....175
23	ประเภทและเนื้อหาของหนังสือพุทธศาสนาภาษาไทย ซึ่งจัดพิมพ์โดย มูลนิธิอิทธิธรรมมหาธาตุวิทยาลัย จำแนกตามเลขหมู่ หัวเรื่อง และ ปีที่พิมพ์ (ระหว่าง พ.ศ. 2520-2527).....177
24	ประเภทและเนื้อหาของหนังสือพุทธศาสนาภาษาไทย ซึ่งจัดพิมพ์โดย พุทธสถานสันติอโศก กับมูลนิธิฯ และ สมาคมฯ ที่เกี่ยวข้อง จำแนกตามเลขหมู่ หัวเรื่อง และ ปีที่พิมพ์ (ระหว่าง พ.ศ. 2520-2527).....179
25	โรงพิมพ์ที่แหล่งผลิตหนังสือพุทธศาสนาทั้ง 11 แห่ง ใช้ในการจัดพิมพ์หนังสือพุทธศาสนาภาษาไทย ระหว่าง พ.ศ. 2520-2527.....181
26	หนังสือพุทธศาสนาภาษาไทยซึ่งจัดพิมพ์ระหว่าง พ.ศ. 2520-2527 โดยแหล่งผลิตหนังสือพุทธศาสนาทั้ง 11 แห่ง ที่มีการจัดพิมพ์ตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไป.....187